

E E S T I
Õ P E T A J A T E K E S K Ü H I N G
B Ü L L E T Ä Ä N

S T O C K H O L M · M C M L I I

L. S A A T E K S.

Eesti Õpetajate Keskühingu Bülletään astub esmakordselt avalikkuse ette. Eesti Õpetajate Keskühingu häälekandjana on see määratud mööda maailma hajutatud eesti õpetajaile ja teistele haridustegelastele, kes on huvitatud eesti noorte rahvuslikust kasvatuses paguluses, teiste maade kooliküsimusist, eeltööst tulevase Vaba Eesti kooli ülesehitamiseks, eesti õpetajaskonna organiseerimisest ja kontaktist teiste maade õpetajatega ja nende organisatsioonidega.

Enamikul meist täitub varsti 8 aastat võõrsil-viibimist. Suurem osa õpetajaist on selle aja kestel leidnud endale püsivama peatusmaa, kus nad kavatsesid veeta ülejäänud aja ooteajast. Meil ei ole põhjust hetkekski kahelda oma kodumaa vabanemises võõrast vägivallast, kuigi nende ridade kirjutamisel pole teada vabanemishetk. Õpetajad ja teised haridustegelased ei saa seda hetke oodata käed rüpes. Me peame olema ootajad, kes täidavad oma kohust eesti noorte ja kooli vastu ka ooteajal. Meiega on kaasas meie rahva kibedat saatust jagamas tuhandeisse tõusev eesti noorte pere. Kellena ja missuguses vaimus sirgub see pere? Mida aasta edasi, seda tungivamalt kerkib see küsimus eriti võõrsil sündinud noorte kohta. Õpetajaid ja teisi haridusalal tegutsenud isikuid on pääsenud vabasse maailma ligi 1 000. Selle 1 000-pealise haritlaskonna esimeseks ülesandeks on ühel või teisel viisil kaasa aidata, et meie üha sirguv noorsugu, kellele rajame oma ja Vaba Eesti tuleviku lootused, ei läheks paguluses meie rahvale ja riigile kaduma.

Vähestel meist on õnnestunud pääseda oma otsesele tööalale. Nende kogemused ja tähelepanekud on eriti kõrgelt-hinnatavad. Suuremal osal õpetajaist tuleb oma igapäevast leiba teenida hoopis teistel kutsealadel, enamasti vabrikuis ja kontoreis. Pikad tööpäevad ja paljudel veel pikad sõidud töökohtadele - see kõik väsitab ja nüristab keha ja vaimu. Aga ometi me ei saa unustada seda, kes me oleme. Me ei saa raputada endilt kohustust jälgida peatuspaigamaa kooli- ja hariduskorraldusi, eeskätt iga õpetaja ja kutselisele ettevalmistusele lähedal-seisva koolitüübi või õppeaine seisukohalt (koolisüsteem, õppekavad, õpetaja käsiraamatud, õpetajate eri- ja kutsealaline ajakirjandus, koolide õppeabinõud, koolimööbel, kooliruumid, õppekõrgid, töökojad, õpetajate

ettevalmistus ja edasiharimine, õpetajate organisatsioonid ja nende ettevõtted, noorte isetegevus, vabaharidustöö, nõuande-korraldus kordunduse ja põllunduse alal, koolide administratsioon jms.). Muidugi ei ole mõeldav, et kõik saaksid jälgida kõiki küsimusi, kuid ühte neist peaks hea tahtmise juures olema võimalik jälgida, kasvõi mõnda kooliküsimusi käsitlevat perioodilist väljaannet (näit. mõne õpetajate-organisatsiooni häälekanalid või muud). See hoiab meie vaimu värskena ja mõtted kooliküsimuste juures. Eri maade kooliküsimusist ja päevakorral olevaist pedagoogilisist probleemest ja nende kohta käivaist arutlusist on palju, palju õppida; pealegi on elu sellel alal tublisti edasi läinud. Muidugi pole mõeldav, et võimaluste avanedes kannaksime kõik võõrsil kogetu ja nähtu Eesti koolikorraldusse üle, kuid Uue Eesti kooli korraldamisel peame ometi teadlikud olema sellest, mida on mujal meie koolile head ja kasulikku olemas. Oleks tuleviku Eesti koolile suureks kaotuseks, kui me pöörduksime võõrsilt koju ainuüksi sama teadmiste-pagasiga, millega kord lahkusime kodumaalt. Ja küllap aastate jooksul vabrikumüra või kontorilaua taga vananedes oleme sellestki pagasist palju kaotanud.

Seega olemegi jõudnud tulevase Eesti kooli juurde. See on koht, kuhu kõik meie kavatsused ja mõtted peavad lõpuks kokku jooksema. Misuguseks kujuneb kord Vaba Eesti kool, seda me praegu ei tea, kuid selle kujunemisele kaasaitajad oleme juba nüüd. Muu maailma koolidesse puutuvate kogemuste, tähelepanekute ja teadmiste kogujaina olemegi samaaegselt tulevase Eesti kooli teenistuses. Eesti kooli ja noorte teenimisest nii oleviku kui tuleviku seisukohalt ei ole meid keegi vabastanud. Me seisame edasi eesti rahva teenistuses, valmis täitma oma kohust eesti noorsoo vastu.

Märkisin algul, et oleme koos oma rahvaga pillutatud üle maailma ja enamikus juba võõrdunud koolist. Aastatega võõrdub ka meie mõttemaailm koolist ja sellega kõigest, mis on ühenduses meie päris-kutsega. On aeg hakata taas lähenema oma päris-kutsele, esialgu omavahe- lise ühinemise kaudu, sest ühenduses on jõudu ja võimalusi, mida meil üksikult ei ole.

Nii on nüüd aastaid kestnud eeltööde järele valminud Eesti Õpetajate Keskühing, ja sellesse on kutsutud kohapealsete õpetajate koon- diste kaudu või kirjavahetajate liikmetena kõik eesti õpetajad üle maailma. Tööd ja ülesandeid jätkub kõigile. Sellise ühinemise kaudu õnnestus meil jalgule seada kontakt rahvusvaheliste õpetajate kesk-

organisatsioonidega, mis oli vahepeal aastaid katkenud. Seega saame nüüdsest peale jälle pidevalt kontaktis olla kõigi küsimustega, mis on päevakorral rahvusvaheliste õpetajate keskorganite foorumil. Täisõigusliku liikmena saame me kaasa rääkida ka sellel foorumil olevate küsimuste arutlustel ja otsuste tegemisel. Juba see positsioon kohustab meid maksimaalsele koondumisele oma koondiste ja selle kaudu Keskühingu ümber. Meie-vaheliseks sidemepidajaks, nii koondiste kui üksikliikmete vahel, on määratud Keskühingu Bülletään, esialgu kaks numbrit aastas. Selle järgmine number ilmub k.a. oktoobris. Sellele ootab Toimetus kaastööd palju laiemas ulatuses kui esimesele numbrile, ükskõik kust maailmanurgast. Toimetus näeks meeleldi veelgi kirjutusi õpetajailt, kes töötavad tegelikul koolipõllul kas eesti või võõraste lastega, edasi teiste maade koolikorraldusist või uuenduste-taotlusist kooli alal. Aga ka teiste küsimuste kohta ükskõik missuguselt kooli- või haridustöölalt ootame kaastööd, ettepanekuid, soove ja arvustavaid märkmeid Bülletääni sisu, õpetajate koondiste ja Keskühingu tegevuse kohta. Kaastööd ootame hiljemalt 15. septembriks s.a. aadressil: Skräddargränd 2 B, Stockholm, (Sweden). E. Õpetajate Keskühingu ja Bülletääni 1. numbri startimiseks me pole saanud kustki ega kelleltki mingit toetust; seni-tehtu jaoks oleme teinud laenu, mille peame tasuma lähemal ajal. Küsimuses on kirjavahetuse- ja asjaajamiskulud, Bülletääni osas paberi-, paljundus- ja postikulud; kõik muu on tehtud ja tehakse ka edaspidi tasuta.

Oma koondiste liikmeks astumisega ja Bülletääni hinna tasumisega aitab iga õpetaja kaasa meie organisatsioonide püsimisele ja Bülletääni ilmumise jätkumisele.

H. Rajamaa

2. Eesti Õpetajate Keskühing.

Esimene eesti õpetajate koondis paguluses tekkis 1945.a. algul Rootsis. Eesti Komitee põhikirjale vastavalt organiseeriti toorkord E. Komitee juurde ka Kooli- ja Kirikuõpetajate Sektsioon, kuhu kuulusid üle Rootsi kõikide koolitüüpide õpetajad, kes olid astunud Eesti Komitee liikmeks. Nagu juba nimetusest nähtub, oli see segakoondis, kuhu kuulusid peale koolitegelaste ka kirikuõpetajad. E. Komitee Kooli- ja Kirikuõpetajate Sektsiooni kuulumiseks peab iga õpetaja kõigepealt astuma Eesti Komitee liikmeks ja täitma oma kohustused Eesti Komitee vastu, ja alles Eesti Komitee liikmena saab ta kuuluda Kooli- ja Kirikuõpetajate ühisesse Sektsiooni.

Teine õpetajate organisatsioon tekkis Saksamaal, kuhu pääsenud õpetajad koondusid ülesaksamaaliseks Eesti Õpetajate Keskliiduks. See oli suur ja tegevusrikas eesti õpetajate koondis, kuid mõne aasta möödudes see kuivas kokku õpetajate lahkumisega Saksamaalt. Juba 1947.a., mil ühes teistega algas ka õpetajate väljarändamine Belgiasse, Inglismaale ja mujale, tegid Saksamaal olevad juhtivad õpetajad E.K. Kooli- ja Kirikuõpetajate Sektsiooni juhatusliikmeile ettepaneku kaalumisele võtta eri maades tegutsevate ja veel tekkida võivate eesti õpetajate koondiste vahel tihedama sideme loomise ja selle kaudu kontaktivõtmise rahvusvaheliste õpetajate keskorganisatsioonidega, kuhu kuulusid iseseisvas Eestis tegutsenud õpetajate keskorganisatsioonid.

See ettepanek leidis Rootsis olevate õpetajate seas elavat vastukaja. Dir. H. Jänese kaudu loodi kontakt Rahvusvahelise Keskkooliõpetajate Maailmaliidu Keskjuhatusesega selle presidendi dr. K. Kärre kaudu, kes töötab Rootsi Koolivalitsuses Gümnaasiumi Osakonna juhatajana. Kontakti loomine oli mitmeti üsna hõlpus, kuna dir. H. Jänese oli võtnud osa enne II Maailmasõda toimunud viimastest rahvusvahelistest keskkooliõpetajate ringreisidest ja tundis isiklikult niihästi juhatusliikmeid kui ka paljude maade esindajaid. Nende kontaktide mõjul sai selgeks ka vajadus eesti keskkooliõpetajate koondumiseks, ja nii tekkiski Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühing Rootsis 1949.a. kevadel

Meie õpetajaskonna esindajate esimene kokkusaamine teiste maade kesk- ja algkooliõpetajate esindajatega toimus 1949.a. suvel, mil peeti Stockholmis rahvusvahelist alg- ja keskkooliõpetajate kongressi, millest lähemalt erikirjutuses.

Järgmine rahvusvaheline kongress nii kesk- kui algkoolide õpetajaile peeti 1950.a. suvel Amsterdamis, ja sellest võtsid osa Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu esindajatena dir. H. Jänes ja õp. V. Muld. Seal kujunes meie esindajatel eriti tihe kontakt Rahvusvahelise Algekooliõpetajate Liidu (I.F.T.A.) juhtivate isikutega. Jutuajamistel selgus, et Rahvusvahelisel Algekooliõpetajate Liidu juhatusel pole mingit vastuseisu eesti õpetajate keskse organisatsiooni paguluses liikmeks-astumisele, kuna meil olevat vastav pretsedent juba olemas. Liidu esimees (praegu auesimees) prantslane Dumas palus kohe esitada vastav sooviavaldus liikmeks-astumiseks, kuna juba enne kongressi toimunud poolametliku pinnasondeerimise tõttu oli Liidu juhatuses küsimus arutusel olnud ja põhimõtteliselt pooldav otsus tehtud. Sellist sooviavaldust ei saanud eesti esindajad kahjuks siis veel esitada, kuna selleks puudus vastav volitus.

26. sept. 1950.a. õpetajaile korraldatud avalikul ettekandekoosolekul, kus härrad H. Jänes ja V. Muld esitasid aruande Amsterdamis toimunud kongressi ja seal peetud läbirääkimiste kohta, jõuti üksmeelsele otsusele, et seda soodsat olukorda täieõigusliku liikmena kõikide riikide õpetajate rahvusvahelisele foorumile pääsemiseks tuleb täiel määral ära kasutada. Juba enne nimetatud koosolekut teatas Eesti Gümnaasiumi Õpetajate Ühingu juhatus oma otsusest ühineda loodava eesti õpetajate keskorganisatsiooniga. Sellel koosolekul moodustati kõikide koolitüüpide õpetajate esindajaist Korraldav Toimkond, kelle ülesandeks jäi selgitada loodava õpetajate keskorganisatsiooni struktuur ja koostada siis vastav põhikirj.

Varsti pärast nimetatud koosolekut saabus Šveitsist Algekooliõpetajate Maailmaliidu peasekretärilt dir. H. Jänesele kiri järelepärimisega, et kuhu on jäänud Teie sooviavaldus. See asjaolu sundis küsimusega veel rohkem kiirustama. Vahepeal võeti kontakt Inglismaal ja U.S.A.-s elavate juhtivate õpetajatega, et kuulda ka nende arvamisi loodava õpetajate organisatsiooni kohta. Kõigi läbirääkimiste põhjal jõuti otsusele, et tuleb luua õpetajate keskorganisatsioon, kuhu kuuluksid liikmetena õpetajate koondised. Rootsisis tegutses siis ainult üks puhtõpetajate organisatsioon - E. Gümnaasiumiõpetajate Ühing, kuna teine organisatsioon - E. Komitee Kooli- ja Kirikuõpetajate Sektsioon - on segakoondis ega oma iseseisvat põhikirja. Korraldava Toimkonna koosolekul 21.nov.1950.a. avaldati tõsist kaht-

lust, kas E.K. Kooli- ja Kirikuõpetajate Sektsioon saab oma struktuuri ja koosseisu tõttu kuuluda rahvusvahelisse õpetajate keskorganisatsiooni. Selle asjaolu tõttu tehti Toimkonnale ülesandeks selgitada väljavaateid ja võimalusi gümnaasiumiõpetajate kõrval ka alg- ja kutsekooliõpetajate iseseisvaks organiseerumiseks.

10. jaan. 1951.a. tuli Toimkonna koosolekul arutusele vahepeal valminud ja kõigile Toimkonna liikmeile paljundatult kätte antud õpetajate keskorganisatsiooni põhikiri. Pärast sellega tutvumist ja mõningate põhiliste küsimuste ülevõtete vahetamisest otsustati loodava keskorganisatsiooni struktuuri kohta seisukoha võtmine edasi lükata kuni hr. O. Olesk'i tagasitulekuni Šveitsist, kus ta viibis stipendiaadina sealsete kooli- ja sotsiaalolude tutvumise otstarbel. Seal oli hr. Oleskil võimalus kohata Rahvusvahelise Algkooliõpetajate Liidu peasekretäri, kellega tal oli pikemaid kõnelusi eesti õpetajate tegevusest maapaos, eesti noortele rahvusliku kasvatuses korraldamisest ja õpetajaskonna organiseerimisest ja üritustest. Eesti õpetajate organiseerimise küsimuses pidas peasekretär täiesti loomulikuks, et kuna eesti õpetajad on laiali paisatud mitmesse maailmajakku, siis nad koondusid oma keskorganisatsiooni ümber kohapealsete ühingute (resp. koondiste) kaudu. Ühtlasi palus peasekretär saata loodava keskorganisatsiooni põhikiri ja kirjalik ülevaade paguluses tekkinud eesti koolidest. (Nim. ülevaade ilmus hiljem Rahvusvahelise Algkooliõpetajate Bülletäänis.).

Vahepeal tekkis kaks uut õpetajate organisatsiooni: Eesti Kutsekooliõpetajate Ühing Rootsis ja Eesti Algkooliõpetajate Ühing Rootsis. Nimetatud organisatsioonide ja Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu esindajaist moodustati nüüd uus Korraldav Toimkond, kes valminud põhikirja kavandi veelkord üksikasjaliselt läbi sõelus ja selle vastuvõetud muudatustega heaks kiitis. Selle järele teatasid esindajad Ühingute soovist liituda Eesti Õpetajate Keskühinguga.

Esimene Eesti Õpetajate Keskühingu Nõukogu koosolek toimus 11. juunil 1951. a. Nõukogu koosseis oli järgmine: Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu poolt: Herman Rajamaa, Villem Muld, Theodor Kännapas, Eugen Kiiman ja Salme Zastrov; Alkooliõpetajate Ühingu poolt: Udo Juuno, Olev Olesk, Henn Kirikmäe, Leili Mälk ja Maria Susi; Kutsekooliõpetajate Ühingu poolt: Erik Saare, Juta Juuno, Ellen Roosme ja Aino Käsper. Samal koosolekul fikseeriti E. Õpetajate Keskühingu tegevuskava ja valiti keskuhingu juhatus järgmises

koosseisus: esimees H. Rajamaa, abiesimehed: T. Künnapas ja V. Muld, sekretär O. Olesk, laekur E. Saare ja ametita liige U. Juuno. Ühtlasi otsustati astuda Rahvusvahelise Algkooliõpetajate Liidu (IFTA) liikmeks ja esitada sinna vastav avaldus ühes ära kirjaga põhikirjast. IFTA juhatuse otsuse Eesti Õpetajate Keskühingu liikmeks vastuvõtmise kohta kinnitas ka Liidu kongress 1951.a. juulis. (Vastavad otsused on avaldatud IFTA Bülletäänis nr. 6 1951.).

Eesti Õpetajate Keskühinguga on vahepeal liitunud ka Inglismaa eesti õpetajate koondis prl. Salme Pruudeniga eesotsas. Loodame, et Inglismaa õpetajaile järgnevad ka õpetajate koondis U.S.A.-s, kus vastavad eeltööd on juba käimas, ja ka teistes maades (Kanadas, Austraalias, Uus-Meremaal jm.) loodavad õpetajate koondised. Vahest ka Saksamaale jäänud eesti õpetajad säilitavad omavahelise sideme mingi organisatsiooni näol ja selle kaudu liituvad ka Eesti Õpetajate Keskühinguga? Sel viisil organiseerudes ja omavahel liitudes me suudame kindlasti paremini täita neid ülesandeid, mis meile, õpetajaile, pagulaspõlv on peale pannud ja veel panna võib.

V. Muld.

3. Õpetajate rahvusvahelistest keskorganisatsioonidest ja ja nende bülletäänidest.

Lääne-maailma õpetajaskond kuulub kolme rahvusvahelisse õpetajate keskliitu: International Federation of Teachers' Associations (I.F.T.A.) - Algkooliõpetajate Keskliit, International Federation of Secondary Teachers' (F.I.P.E.S.O. - lühend prantsuskeelsest nimest) - Keskkooliõpetajate Keskliit; World Confederation of the Teaching Profession (W.O.T.P.) - Ameerika Õpetajate Liit. Kahte esimesena mainitud liitu kuulus ka Eesti iseseisvusaegne õpetajaskond ja õpetajate esindajad võtsid osa I.F.T.A. ja F.I.P.S.O. kongressidest.

Kuni 1949. aastani töötasid mainitud liidud võrdlemisi iseseisvalt. Arvestades õpetajate ühiseid kutsehuvisid ja asjaolu, et ühise keskliiduna on suurimaid võimalusi kursis olemiseks järjest kasvavaist haridusülesandest kogu maailmas ja kergem lähendada kogu maailma õpetajaskonda - loodi 1950.a. 15-liikmeline Keskkomitee (5 esindajat igast liidust), kelle ülesandeks jäi ühinemise aluste leidmine ja Õpetajate Organisatsioonide Maailmaliidu (World Confederation of

the Teaching Profession - W.C.O.T.P. - Confédération mondiale des Organisations de la Profession enseignante - C.M.O.P.E.) põhikirja väljatöötamine. Põhikiri on olnud arutusel 1950. ja 1951.a. ja 1952.a. astub kokku kavatsuste järgi Maailmaliitu (W.C.O.T.P.) konstitueeriv kongress.

Loodavasse Keskliitu võivad kuuluda peale keskkooli- ja algkooliõpetajate ka teised haridusalal tegutsevad õpetajate keskorganisatsioonid (näit. kutsekooliõpetajad). Uus organisatsioonide Keskliit (W.C.O.T.P.) hõlmab esialgu üle kahe miljoni õpetaja enam kui kolmeteistkümnest maast.

I.F.T.A. ja F.I.P.E.S.O. on korraldanud igaaastasi kongresse ja annavad välja perioodilisi bülletääne (inglise ja prantsuse keeles) Bülletäänid sisaldavad arutlusi, aruandeid ja otsuseid peetud ja peetavaist kongressidest, õpetajate- ja haridusala probleemidest.

Kuna Eesti Õpetajate Keskühing on täieõiguslik I.F.T.A. liige (vaata artikkel EÕKÜ tekkimisest), siis saadab I.F.T.A. Keskühingule mõned eksemplarid kõigist oma ilmuvaist bülletäänidest. Bülletään nr. 8, aprill 1951.a. ilmus Olev Oleski pikem ülevaade eesti koolidest ja eesti õpetajate tegevusest Rootsis. On märgitud ka H. Jänese ja V. Mulla osavõtt Amsterdamis kongressist 1950.a. IFTA teates nr.6 sept. 1951. on kinnitust leidnud Eesti Õpetajate Keskühingu vastuvõtmine IFTA-sse.

V. Muld ja O. Olesk.

4. Eesti täienduskoolid Rootsis.

Täienduskoolide eesmärgist ja asutamisest. 1946.a. kevadeks oli selgunud, et eeldused laiemale eesti eraalgkoolide võrgu loomiseks Rootsis puuduvad ja eraalgkoolidest olid võimelised oma tööd 1946/47. õppeaastal algama ainult eesti eraalgkoolid Stockholmis ja Hälsingborgis. 1945/46.a. olid aga eduga töötanud esimesed eesti täienduskoolid Ulrichehamnis (asutatud 15.9.1945, juhatajaks A. Aro) ja Alingsåsisis (asutatud 17.9.1945, juhatajaks V. Leinveer). Nimetatud kohtades oli kavatsus asutada täielikud eesti eraalgkoolid, kuid olukordade sunnil kujunesid neist täienduskoolid.

Täienduskool on pagulasolukordadele vastavalt välja kujunenud koolitüüp. Niisugune koolitüüp, kui seda on eesti täienduskool Rootsis, Eestis loomulikult ei esinenud. Nii moodustab täienduskool täiesti uue koolitüübi eesti koolielus.

Täienduskool on eesti rahvuslik kool, milles toimub eesti noorte rahvuslik kasvatus ja eesti keele ja Eestit käsitlevate õppeainete õpetamine ja õppimine, olukordadest tingituna võrdlemisi piiratud ulatuses. Täienduskoolide eesmärgiks on rahvusliku kasvatus ja rahvuslike põhiuskuste ja -teadmiste kaudu kasvatada eesti noori teadlikeks eestlasiks ja seega ära hoida väljaspoole kodumaad sattunud eesti noorte kergesti teostuv ümberrahvustumine.

Eesti Komitee Koolitoimkond oma koosolekul 18.okt.1945 määratles täienduskooli kui koolitüübi ja määras kindlaks täienduskooli õppeained. Selle järgi, kui Rootsi valitsuselt oli saadud teatav nõusolek eesti koolielu korraldamiseks 1946.a. sügisel, asuti tihedama täienduskoolide võrgu kujundamisele. Eesti ajalehtedes avaldati üleskutsed eesti õpetajaile koolide asutamiseks. Koolitoimkonna esimees H. Mark ja koolide inspektor H. Rajamaa andsid selgitust ja nõu õpetajatele kooli asutamisega seoses olevais küsimusis. Eesti Komitee toetas majanduslikult täienduskooli Koolitoimkonna ettepanekute põhjal. Paljudesse keskustesse, kus eesti täienduskoolide asutamine oli teoksil, sõitsid Koolitoimkonna esindajad, et kohapeal leida võimalusi koolide loomiseks ja et praktiliste nõuannetega kaasa aidata kooli asutamiseks. Eesti õpetajaskond osutas täienduskoolide asutamisse ja töösse sama innukat osavõttu kui 1945.a. laagrikoolidegi töösse, olgugi et neil tuli tööle asuda õhtupoolikuil ja päämiselt õhtuti päälle väsitavat eluütlalpidamistööd. Samuti oli enamuses kiidetav eesti kohapealsete organisatsioonide ja seltskonna toetus eesti täienduskoolide aitamiseks. Lastevanemate suhtumine täienduskoolidesse on olnud üldiselt pooldav ja häätatlik, kuid koolijuhatajate aruannete järgi Eesti Komiteele on olnud ka lastevanemaid, kes on otse kooli vastu ja arvavad, et eesti kool segab nende laste „suurt tulevikku“.

Arvuline ülevaade eesti täienduskoolidest Rootsis.¹⁾

Täienduskoolide, nende õpilaste ja õpetajate arv nähtub järgnevast ülevaatest:

Õppeaasta	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50	1950/51
Koolide arv	24	40	40	41	37
Õpilaste arv	652	918	880	708	730
Õpetajate arv	55	71	68	54	64

Täienduskoolide õpilasteks on olnud algkooliõpilased, välja arvatud kümnekond keskkooli-õpilast. Õpetajaina on töötanud peamiselt kutsega eesti algkoolide õpetajad. Osa täienduskooli on oma aruanne-

I) Andmed põhjenevad E.K. Koolitoimkonna arhiivmaterjalile.

tes I.K. Koolitoimkonnale teadnud esitada eesti õpilaste arvu, kes elavad vastava eesti täienduskooli piirkonnas, kuid selle tööst osa ei võta. Üldmulje järgi on niisuguseid õpilasi umbes 30% eesti algkooliealistest õpilastest. Algkooliealiste eesti õpilaste arv, kes Rootsis ei käinud aastani 1950 eesti eraalgkoolis ega täienduskoolis (siia kui üldarvule on kaasa arvatud ka õpilased, kes eesti koolis ei saanud käia, kuna see nende elukoha läheduses üldse puudus) moodustas eesti algkooliealiste õpilaste arvust vähemalt 40%. Paaril viimasel aastal on veelgi niisuguste õpilaste arv kasvanud ja oletatavasti kõigub nüüd 50% ümber.

Täienduskoolid on töötanud üldiselt häädes ruumides. Kooliruumideks on olnud enamikul koolidest koolimajad, mõne rootsi organisatsiooni või asutuse ruumid ja vähestel juhtudel õpetaja või lapsevanema korter. Õppetöö aeg täienduskoolides on olnud väga piiratud ja erinev üksikute koolide vahel. Enamik koolidest on töötanud üks kord nädalas -3 tundi. Keskmise õppetundide arv õppeaastas on olnud umbes 100 õppetunni ümber. Nagu täienduskoolid ise on üksteisest väga erinevad, nii on erinev ka nende majandamine. Täienduskoolid on oma tulud saanud kooli õppemaksudest, toetustena kohapäälseilt eesti organisatsioonidelt, teistest kohapäälseist toetustest (üksikutelt kaasmaalastelt, pidudest, korjandustest), toetustena kohapäälseilt rootsi käitistelt ja toetusena Eesti Komiteest. Mõned rootsi ametasutused on andnud kasutada tasuta kooliruumi. Nende nimetatud tulusummade suhe üksteisesse on väga varieeruv, võrreldes üksikuid õppeaastaid ja võrreldes täienduskooli omavahel.

Töötulemused on olnud erinevad eesti täienduskoolides Rootsis, olenedes kooli töötingimustest, eeskätt tööaja pikkusest. Suurimaks saavutuseks on asjaolu, et mitu tuhat eesti noort täienduskoolides saanud rahvusliku kasvatusel tõttu on muutunud eestimeelseiks või eestimeelsemaiks. Nii on vähemalt kool loonud eeldusi, et kui kodu kaasa aitab, siis täienduskoolide õpilased, vähemalt enamus neist, ei tohiks ümberrahvustumise näol kaduma minna eesti ühiskonnale. Pääle selle on õpilased saanud teadmisi ja oskusi kooli õppeainetes. Need teadmised oma kodumaast annavad õpilase rahvustundele tuge ja on kasuks, kui tal tuleb kunagi teise rahvusse kuuluvale anda selgitust oma kodumaa kohta.

Varasemate aastate töötulemustega täienduskoolides võib üldiselt rahul olla, aga hilisematel õppeaastatel saanud tulemustega ei saa paljudes kohtades enam rahul olla.

Olgugi et olukordadest tingituna mitmesugused raskused täiendus-
koolide töö jätkamiseks järjest aastate jooksul suurenevad, tuleb
katsuda leida võimalusi, et nende töö võimalikult suurimas ulatuses
teostuks. Teiseks tuleb sisendada lastevanemaisse ja õpilasisse tead-
mist ja tunnet selle märkimisväärseima töö suhtes, mida teevad eesti
täienduskoolid eesti noorte rahvusliku kasvatuse alal.

O. Olesk.

5. Täienduskoolide õppekavadest.

Et koolitöö võõral pinnal asuvas eesti täienduskoolides¹⁾ tu-
gevasti erineb koolitööst kodumaal, seda koges eesti õpetaja juba esi-
mesil koolipäevil täienduskoolis. Õpilaste väga tagasihoidlikud tead-
mised, suuresti erinev arenemisaste, õppetundide kisendav nappus jm.
asetavad õpetaja suure küsimärgi ette: m i d a käsitleda sellest rik-
kalikust materjalist, mis käsitlemist ootab ja nõuab, ja k u i d a s
teha seda, et saavutada mingisuguseidki tulemusi.

Nende küsimuste lahendamise on osaliselt võtnud oma mureks meie
juhtivaid haridustegelasi, ja vastuse leidmisel esimesele küsimusele on
rõõmustaval kombel jõutud juba tegelike sammudeni. Selle tõenduseks
on õpetaja töölauale ilmunud täienduskoolide õppekavad, mille eesmär-
giks on olla suunanäitajaiks õpetajale tema vastutusrikkas töös.

Eestlastele omasest ettevõtlikkusest annab tunnistust see, et
ühe ja sama koolitüübi jaoks on meil nüüd juba kahed õppekavad: ühed
on koostatud Rootsis Eesti Komitee Koolitoimkonna juurde moodustatud
erikomisjoni poolt, kannavad pealkirja „Näidiskavad eesti täiendus-
koolidele Rootsis" ja ilmunud novembris 1950, teised USA-s Eesti Koo-
likomitee poolt, pealkirjaks „Eesti täienduskooli õppekavad" ja ilmu-
misajaks august 1951. Kuna kõik väljaspool kodumaad asuvad eesti täi-
enduskoolid on sama-ilmelised ning taotleavad samu eesmärke, õpilasedki
kõik ühe ja sama rahva noored, õpetajad ühetaolised eesti õpetajad,
siis tohiks olla lubatav nende kavade võrdlemine, eriti aga hindami-
ne tegeliku töö seisukohalt.

1) ~~Kas ei oleks aeg abuda otsima sellele koolitüübile praegusest
sobivamat nime? Täienduskooli nimetus ei näi nagu hästi rahuldavat
kahel põhjusel: a) kokkusattuvus Eestis juba hoopis teistsuguse kuju
ja mõiste omandanud kooliga ja b) sisuline ebatäpsus: siinseis kooli-
des anname eesti noorele ju põhilisi teadmisi tema emakeeles, tema
kodumaa ajaloo ja maateaduses, mitte aga täiendavaid.~~

Rootsis koostatud õppekavad näevad ette järgmisi õppeaineid: emakeel, ajalugu + kodanikuteadus, maateadus ja laulmine. Neist õppeaineist leiavad õppekavades kõige ulatuslikumat käsitlemist emakeel ja maateadus, kumbki umbes 2 1/2 lk. ulatuses, ajaloo- ja kodanikuteadusekava on mahtunud kahele, laulmisekava napile ühele leheküljele.

Õppekavad koosnevad kahest osast: kavadest, mis esitavad materjali iga õppeaine jaoks, ja seletuskirjast, mis jagab juhiseid materjali kasutamiseks ja koolitöö korraldamiseks.

Materjali valik on väga rikkalik, ja see on kavade suurimaks plussiks ja - ehkki see kõlab ebaloogiliselt - ühtlasi ka suurimaks miinuseks. Õpetajale, tegeliku töö tegijale, on esitatud rohkesti väärtuslikku materjali, kõik vähegi oluline on leidnud nimetamist; aga kogu selle materjalihulga korralikuks läbitöötamiseks täienduskoolide väikese nädalatundide arvu juures (2 - 4) kuluks osavaimalgi õpetajal vähemalt kümme aastat! Kuna praeguse ebapüsiva õpilaste koosseisu juures õpilase keskmist koolisviibimise aega võib hinnata umbes kolmele aastale, tuleb õpetajal, et õpilane pakutavast mingisugusegi terviku saaks, paratamatult kärpida kavu vähemalt kolmekordselt, ja õpetaja seisab jällegi küsimärgi ees: mida valida sellest väärtuslikust materjalist?

Materjali rohkusest on õppekavade koostajad teadlikud, sest seletuskirjas öeldakse, et need on „näidiskavad soovitava õppematerjaliga, mille põhjal iga kool võib ise koostada enesele töökava“. Tegelikult ei vaja meie ju kavu s o o v i t a v a õppematerjaliga, sest need on meil juba olemas „ Eesti algkoolide õppekavade “ näol, vaid vajame kavu mitmekordselt väiksema nädalatundide arvuga täienduskoolidele. Sellistena peaksid ju ometi olema mõeldud näidiskavad eesti täienduskoolidele Rootsis.

Õppekavad jagavad materjali ja juhiseid peamiselt ainult õpetuslikul alal, s.t. mida õpetada ja kuidas, ei määra aga ära koolitöö kasvatuslikke ülesandeid, kui siia mitte lugeda mõningaid lauseid seletuskirjas. See põhjustab küsima, mida meie õieti püüame saavutada oma täienduskoolidega. Kas tuleb meil suunata oma töö noore õpetamisele hästi lugema ja kirjutama, lootuses, et ta sealjuures niikuinii kasvab eestlaseks, või tuleb pearõhk asetada noore rahvuslikule kasvatusel, kasutades õppeaineid kui vahendeid selles töös?

USA-s koostatud õppekavad esitavad ühe õppeaine (usuõpetus) rohkem kui rootsi-kavad, on aga ulatuselt umbes 1/3 võrra väiksemad. Õppeained on aga grupeeritud pisut teisiti kui rootsi-kavades ja esitatud järgmises järjekorras: usuõpetus, eesti keel, kodummatundmine

3¹/₂ lk. (sealjuures maateadus ainult 1/2 lk.), laulmine - 2 lk., emakeel imelikul kombel ainult 1¹/₂ lk. ja usuõpetus 1 lk. Õppekavad juhitakse sisse selgesõnalise täienduskooli peaesmärgi defineerimisega, samuti määratakse iga õppeaine kohta eraldi selle õpetamise eesmärk.

Täienduskooli peaesmärgi ja üksikute õppeainete eeskujulik eesmärkide sõnastamine, mis puudub rootsi-kavades, on USA-kavade meeldivamaid jooni ega jäta kahtlust selles, et koolitöö peaaesanne on kasvatuslikku laadi.

Maateaduse ja ajaloo kooskäsitlemine on teine erinevus rootsi-kavadest. Põhimõte - õppeainete omavaheline sidumine nende käsitlemisel - tohiks olla õige ning leiab kasutamist tegelikus koolitöös isegi veel suuremas ulatuses kui kavade koostajad seda soovivad: kõik neli õppeainet, lisaks kõneallosele emakeel ja laulmine, lasevad end sageli väga hästi siduda. Küsitav aga on, kas selle põhimõtte 100%-line rakendamine on õige, sest igal õppeainel on ju oma eesmärk ja oma ülesanne täita, ja kas see on üldse teostatav. Mispärast siis näiteks kavade autorid oma kavades ei liitnud maateadust ja ajalugu, vaid tegid seda ainult pealkirjas? Kas on põhjust arvata, et õpetaja on osavam selles liitmisel?

Emakeele õpetamisel asetavad USA-kavad pearõhu kirjandusele, rootsi omad aga keeleõpetusele. Kui hästi täiendavad need õppekavad teineteist! USA-kavades on kirjanduse osa üksikasjaline ja palad väga hästi valitud, selle-eest aga keeleõpetuse osa äärmiselt kokku surutud. Noorema astme kavas näiteks ei nimetata otseselt ühtki keeleõpetuslikku küsimust. Seetõttu jääb arusaamatuks vanema astme kavas esinev lause: „Lühike kordamine hääliku-, vormi- ja tuletusõpetuse alalt“. Kuidas korrata seda, mida üldse pole õpitud?

Rootsi-kavades on aga keeleõpetuse osa üliväga üksikasjaline, kirjanduse osa sellega võrreldes uskumatult napp. Võimatu on ühineda järgmise lausega seletuskirjas: „Tutvuda eesti kirjanikega ja nende loominguga saab aja puudusel üsna piiratud määral“. Eesti kirjandus on vastuvaidlematult emakeeleõpetuse tähtsaim osa ning ainult selle ja mitte mõne keeleõpetusliku reegli najal jõuame lähemale oma suurele eesmärgile.

Ajalugu on esitatud mõlemas kavas väga üksikasjaliselt. USA-kavad pühendavad ajaloole kõigist õppeaineist kõige enam tähelepanu ning jääb mulje, et seda on peetud tähtsaimaks õppeaineks. Rootsi-kavad näevad ette väga omapärase käsitlemisjärjekorra: pärast „eesti

rahva põlise kodu" (s.t. vist muistse iseseisvusaja) käsitlemist tuleb kavade kohaselt kohe asuda teoorjusele järgneva ajajärgu juurde. Vahepealt väljalõigatud kuus ebameeldivat sajandit on asetatud üksikute pildikestena ajalookava lõppu, s.t. Eesti Vabariigi ja iseseisvuse hävitamise järele. See on julge operatsioon ning selle otstarbekus suuresti kaheldav. Kas ei meenuta see mahaehitamist, kus esimesele majakorrale järgneb kohe kaheksas? Ajalugu tuleks ikkagi käsitleda ajalises järjekorras, kusjuures ajajärk sakslaste tulekust meie maale kuni rahvusliku ärkamisajani võiks leida pealiskaudsemat tähelepanu. Pearõhk tuleb endastmõistetavalt pöörata vabale Eestile, selle saavutamisele ja saavutustele. USA-kavad igatahes näevad ette ajaloo käsitlemise kronoloogilises järjekorras kogu ulatuses.

Kodanikuteadus leiab rootsi-kavades sama üksikasjalist käsitlemist kui ajalugu, USA-kavad ei nimeta seda õppeainet üldse, kuid puudutavad siiski mõnda küsimust ajaloo ja maateaduse hulgas.

Maateaduse osas nimetavad mõlemad kavad kõik olulise, rootsi-kavad võibolla pisut veel rohkemgi. Viimastes on maateadusekava esitatud huvitavate matkade näol piki kodumaad, mida hästi saab kasutada tegelikus töös.

Laulude valik USA-kavades on õnnestunud, rootsi-kavades aga puudub täielikult noorema astme lauluvara. Mõistatuslik on laulukava koostaja lause seletuskirjas. „Noorematele lastele pole need laulud vahest mitte kõik vastuvõetavad, kuna arvestatud on ka täiskasvanute huvi“. See lause siiski ei julgusta meid tooma laste huve ohvreiks vanemate omadele ning asuma õpetama 7 - 8-aastastele näiteks „Su põhjamaa päikese kullast“.

Kokkuvõttes tuleb konstateerida, et mõlemad õppekavad on õpetajale tubliks abimeheks koolitöös, ühed ühes aines ja ühel alal, teised teises ja teisel. Rootsi kavade tugevaimaks küljeks on üksikasjalisus, kõige tähtsa ja olulise täpne loetelu ja maateadusekava omapäraselt huvitav esitamisviis. USA-kavade sümpaatseimaks jooneks on aga koolitöö ja üksikute õppeainete eesmärkide selgesõnaline defineerimine ja hea kirjanduse- ja laulukava. Rootsi-kavad vajaksid tegeliku töö seisukohalt hinnatuna pisut kärpimist, USA omad aga näiteks emakeele keeleõpetuse osas veidi täpsustamist, s.t. laiendamist. Eelpoolöeldu põhjal julgeksin ennustada praegustest õppekavadest tegeliku koolitöö jaoks veel sobivamate kavade sündi, kui osutuks võimalikuks rootsi- ja USA-kavade ühtesulamine.

H. Prüller.

6. Lõuna-Aafrika koolioludest.

Kui eesti pagulaspedagoog asub kirjeldama võõramaist koolielu, siis kujuneb vastav ülevaade tema käes paratamatult n.ü. võrdlevaks. Kuigi igakord mitte metoodiliselt ja sõnaliselt väljenduses, siis ometi mõttes ja meeles, sest oma kool, selle vaim, selle kord ja selle õppe- ning kasvatusviisid tükivad mälukambritest esile kui standardiseerunud mõõtüksused ning nõuavad oma õigust. Isegi siis, kui ei katsetegi arvustada või võrrelda, hakkab silma esmajoones see, mis on erinev kunagisest omast. Sel viisil kannatab arusaadavalt ülevaate süstemaatlikkus ja põhjalikkus, kuid, teiselt poolt, ei julgeks olla väga kindel selles, et lühisõnaliselt ülevaates selline küsimusele lähenemine oleks väga suur viga, sest sedaviisi tekivad ehk parimad psühholoogilised eeldused lugeja-kirjutaja vastastikuseks mõistmiseks. Sellest „hädast“ ei ole vabad ka käesolevad kirjutatud read, kuid võtisin ette oma nõrkust tunnistada, enne kui asun põgusalt kirjeldama siitmaa kooliolusid nii nagu mina neid olen kogunud siinoldud kolme aasta jooksul.

Lõuna-Aafrika kool on väga mitmepalgne. L-Aafrika Unioon koosneb teatavasti neljast provintsis, ja igas provintsis on omad erinevused koolikorralduse kõigil aladel. Edasiseks mitmekesisstavaks teguriks on koolide mitmekeelsus: neil on afrikaani (buuri)-, inglise- ja kahekeelseid, lisaks hulk hindu- ja bantu (neegrite) keelseid kooli. Käesolevate ridade kirjutaja isiklikud kogemused on päritud Transvaali provintsi ingliskeelse õppekeelega koolidest.

On olemas kogu Uniooni hõlmav haridusministeerium, kuid peamiseks ja keskseks juhtivaks ja korraldavaks asutisena on provintsi koolivalitsus (Education Department). Viimane juhib oma provintsi koolielu täies ulatuses ja kooskõlas provintsi üldise hariduspoliitikaga. Provintsi koolivalitsuse ja koolide vahepealsete instantsidena eksisteerivad küll kohalikud kooliosakonnad (School-board) ja ka koolikomiteed, kuid nende osatähtsus on väike ja nende tegevus piirub peamiselt kohapealseis küsimusis kaasaaitamisega. Normaalselt aga kehtib otseühendus koolivalitsuse ja vastava koolijuhataja vahel. (Ulatuse võrdluseks umbes: ühel pool Eesti Haridusministeeriumi Koolivalitsus, teisel pool Kastre-Peravalla algkooli juhataja.). Tegelikult juhib ja kontrollib koolivalitsus ühes oma koolideinspektoriga iga üksikut kooli õige ulatuslikult. See töö osutab, mõistagi, suurele tsentralisatsioonile, ja sellekohaselt on siis ka kirjjavahe- tus ning paberitarvitamine laialdane ja sügavale-tungiv. Ka iga üksi-

ku õpetaja palk tuhandete hulgas määratakse, arvutatakse ja makstakse koolivalitsuse poolt.

Üksiku kooli administratsioonis on ainujuhtivaks asutiseks koolijuhataja. Ta on juhtiv sel määral, et tahtmata tekib soov nimetada üksiku kooli korda juhikorraks. (Muidu on meil siin ikka demokraatlik riik ja demokraatlik kord.) Õppenõukogu kui sarnast üldse ei tea ega tunta. Õpetaja ametnimi on assistent, s.t. ta on koolijuhataja abiline. Tal tuleb koolijuhatajaga pidada nõu ja küsida viimase seisukohta märksa enam kui seda oli vaja teha Eestis. Koolijuhatajale tuleb esitada aasta, veerandaasta, nädala ja mõnel pool isegi päeva töökavad ja aruanded kirjalikult. Harilikult istub koolijuhataja oma kantseleis nagu komandosillal, ja enamasti on tal otseühendus koolimiseks ning kõnelemiseks igasse üksikusse klassi igal hetkel. Lisaks sellisele nähtamatule silmaspidamisele ilmub koolijuhataja assistendi tundi umbes kord nädalas või kuidas isiklik suva määrab ja kontrollib tööd oma silma ja kõrvaga.

Koolide inspektorid ilmuvad kooli katsuma umbes kord kahe-kolme aasta jooksul ja viibivad siis samas koolis korraga mitu päeva. Ka nende tegevus kannab kontrollimise ja mitte instrueerimise või otsese nõuandmise iseloomu. Kontrollimise tulemustest esitatakse kirjalik aruanne koolivalitsusele ja ära kiri koolijuhatajale.

Koolikohustus kestab 16 eluaastani. Õppemaksu alg- ja keskkoolides ei ole. Õpikud, vihikud, kirjutustarbed jne. antakse õpilastele tasuta. Samuti saavad kõik õpilased päevas kord tasuta eine.

Side kooli ja kodu vahel on võrdlemisi nõrk. Vanemad peavad kooliga sidet koolijuhataja kaudu. Koduste ülesannete osatähtsus, eriti algkoolis, on väike. Õige levinud on vaade, et nooruse- ja kooliaeg olgu lapsele rõõmuks, s.t. spordiks ja mänguks, mitte vaimseks vaevamiseks.

Koolide õppekavad on oma ulatuse poolest tagasihoidlikumad kui eestiomaegsed kavad, ja pearõhk teadmiste omandamisel on asetatud tegeliku elu vajadusile. Õppeained on vähemate variatsioonidega samad, mis Eesti koolides.

Õppetöö algab tavaliselt hommikuse palvusega 8 - 9 vahel ja kestab ühe või kahe vahetunniga katkestamatult umbes kella kaheni. Üleminek ühelt õppeainelt teisele toimub ilma vahetunnita. Keskkoolides on laialdaselt rakendatud süsteem, kus aineõpetaja istub omas klassis paigal ja õpilased vahetuvad. Õppetöö metoodilise külje iseloomustavamaks jooneks on konservatiivsus ning vähene eksperimen-

teerimine. Kõneldakse ja kirjutatakse küll sagedasti õpilaste ise-tegevusest, individualiseerimisest jne., kuid praktiliselt kasutatakse aastakümnete jooksul kujunenud viise ja võtteid, mis sihivad enamasti otsesele mälu kaudu õpitava omandamisele ilma aega viitmata liigse kõige valmisenärimisega. Üheks omamoodi omapärasuseks on illustreerivate piltide kogumine ja kleepimine vastavasse vikku, mis saadab ajalugu, geograafiat, looduslugu jne. Selle suure pildikogumise all kannatavad teinekord isa-ema raamatukogu kohutavalt. Pea kõigis kooles kasutatakse filmi ja raadiot. Mitmes koolis on eriruum muusika kuulamiseks ning mõistmaõppimiseks. Muusikapalad ise tulevad grammofoniplaatidelt. Laulmine kui õppeaine ise on metoodiliselt taga eesti laste laulust, ja ega see saagi teisiti olla, kui mõelda-. Võimlemine meenutab mitmeti omaaegset vene võimlemiskooli. Sportimine piirdub peamiselt mängudega, nagu jalgpall, kriket, tütarlaste korvpall jne. Õppevahendeid on kasinapoolsest ega ole näinud nende jaoks üheski koolis eriruumi.

Kasvatuseviisides esineb võrdlemisi suur lihtsus ega laskuta asjata psühholoogia seletamatuisse keerdkäikudesse. Kuigi koolivalituse juures on ametis rida kutselisi psühholooge, piirdub nende ülesanne peamiselt erikoolide instrueerimisega ja revideerimisega, samuti õpilaste intelligentsi katsetamisega. Pikka moraliseerimist ja noomimist ei harrastata, vaid minnakse kohe tegelikuks, kui asi nõuab. Koolijuhatajal on paras bambuskepp, ja temal on õigus seda pruukida. Ka paljud õpetajad peavad seda kasvatusevahendit käepärast. Keskkoolides on vanemad õpilased korrapidamisel abiks, ja neilgi on õigus anda veidi kehalist valu. Kollektiivsel kiitmisel ja individuaalsel karistamisel on täita suur osa. Võistlust kasutatakse igal sammul. Välistele seltskondlikele kommetele ei panda suurt rõhku. Nii näiteks ei tereta õpilased koridoris või tänaval vastutulevat õpetajat, sagedasti on nii õpetajal kui õpilasel käed taskus, kui käsitavad ühist huvi pakkuvaid küsimusi. Olenevalt kodus valitsevast õhkkonnast on siiski omamoodi aumehelikkus ja arusaamine sobivast käitumisest noortes väga sügaval.

Õpetajate ettevalmistus on küllalt pikk ja põhjalik. Peale keskkooli (highschool) lõpetamist tuleb õpetajakutse omandamiseks normaalselt töötada kolm aastat Õpetajate Seminaris (Normal College). Paljudki algkooli-õpetajad on ülikooli-haridusega. Palgavahe alg- ja keskkooli-õpetaja vahel on väike. Kuid kuigi õpetajad on kõrge kvalifikatsiooniga ning neile püütakse tasuda väärilt, esineb suur puudus õpetajaist. Majandus- ja ärialad on märksa tasuvamad, ja siin

maal hinnatakse inimese kaalu ja seltskondlikku positsiooni tema jõukuse ja tulude järgi. Teiselt poolt on õpetaja töökoorem küllaltki suur. Õpilaste arv algkooli klassides kõigub 40 - 50 vahel. Lisaks klassitundidele tuleb õpetajal kanda mitmesuguseid lisakohustusi, nagu materjalidelao pidamine, raamatukogu hoidmine, kooli rahafondi arvepidamine jne. Siia juurde tulevad pahatihti pealelõunased rakkesolekud ühenduses spordi ja mänguga. See kõik teeb, et noored harva siirduvad õpetajakutse idealistlikule teele ja valivad selle asemel ala, kus kiiremini pääseb ligi mammonale ja maailma võluvaile mõnudele.

Kokkuvõttes on Lõuna-Aafrika kool küllaltki elujõuline ja heas seisundis. Majanduslik alus on tugev, koolimajad on moodsad ja avarad, töötatakse hoole ja pingega. Õpilased on hästi toidetud ja rietatud, suurepärase kliima lubab aina olla värskes õhus, spordis ja mängus, mis kindlustab kehaliselt terve ja tugeva järelopõlve. Kui siis mõnel määral jääb puudu teadmistest selle maailma mõningaist saladusist, siis tuleb jälle kord kahelda ning küsida elu sügavama mõtte järele: on elu elamisväärne siis, kui ollakse terve, teguvõimas, saavutusrikas ja rõõmus teiste omasuguste hulgas või - kui ollakse koolipäevil ülepingutatud ja äraväsitatud inimvari, kelle pea täis igasugust maailma tarkust, kuid hing haige ja õnnetu? - Võib-olla on tõde kuski parajal keskteel.

KAK

7. Tähelepanekuid Rootsi gümnaasiumist ja merekoolist.

Esimese mulje rootsi gümnaasiumi lõppeksamini (üliõpilaseksamini) nõuetest sain 1944. a. sügisel, kui sõitsin Stockholmist Göteborgi töökoha asjus. Ostsin vagunis õhtuse ajalehe, milles leidsin ka üliõpilaseksamini matemaatika-ülesanded nii ladina-kui ka reaalharu jaoks. Püüdsin ülesannete sisust aru saada niipalju, kui seda võimaldas väikene rootsi keele oskus, kuid aru saamata ei jäänud õieti midagi, sest rootsi keel kasutab palju rahvusvahelisi termineid. Mina märkasin aga kohe, et need ülesanded olid tõsised, eriti just analüütilise geomeetria osas; seega peavad nende lahendajad olema hästi ette valmistatud. Edaspidi selgus ka, et üliõpilaseksamini jõuab kõige paremal juhul 12 aastaga, s.o. kui kohe algkooli neljandast klassist õnnestub pääseda kaheksa-aastasessa kõrgemasse õppeasutusse,

n.n. läroverki. Igal teisel juhtumil tarvitab üliõpilaseks-saamine 13 või veel rohkem aastaid. See pikk aeg võimaldab muidugi ka korraliku kavade läbimineku, pealegi kui kaheksa aasta jooksul saab õpetust erialalistelt õpetajatelt.

Täielikuma pildi Rootsi gümnaasiumist sain siis, kui 1950. a. algul alustasin matemaatika-õpetajana Göteborgi Vasa Läroverkis. See on üks vanemaist ja suuremaist õppeasutustest Göteborgis; nimetatud aastal oli selles koolis 34 klassi umbes 1 000 õpilasega. Ka siin nägin, et nõudmised gümnaasiumi osas on eriti kõrged, sellepärast langeb klassist üleminekul suurem protsent välja, kui seda olime harjunud nägema Eesti gümnaasiumides. Näiteks gümnaasiumi esimesest klassist teise klassi üleminekul jäi 22 õpilasest järgi ainult 14. Niisuguse sõelumisega pääsevad viimastesse klassidesse ainult kõige töökamad ja andekamad. Eriti suurt rõhku pannakse Rootsi koolides kirjatöödele, sest enamasti on iga nädal kogu gümnaasiumi ulatuses vähemalt üks kirjatöö, kestvusêga 3-6 tundi: üks kord matemaatika, teine kord füüsika-keemia, kolmas kord üks keel, neljas kord teine keel jne. Need kirjatööd on kooli rektori poolt aasta peale ette määratud. See kirjatööde rohkus harjutab küll õpilasi hästi kirjutama nii matemaatikas kui ka keeltes, seega lähevad õpilased rahuliku südamega ka üliõpilaseksamitele. Teisest küljest segavad ühe aine kirjatööd teiste ainete õpetamist. Näiteks ettenähtud matemaatika-tundidest läheb üks neljandik, mõnel juhul isegi üks kolmandik kaduma teiste ainete kirjatöödele. Ülesanded või n.n. probleemid on suuremalt jaolt nõnda kombineeritud, et nende lahendamine nõuab kõikide läbivõetud lausete ja võtete teadmist. Normaalselt esineb matemaatika kirjatööl 8 ülesannet, milledest rahuldava hinde saamiseks peab õieti lahendama vähemalt kolm. Õpilasel on täieline vabadus jäetud alustada ükskõik millise ülesandega selle kaheksahulgast. Harilikult on küll nõnda, et esimesed kolm on vähe kergemad ja kaks viimast kõige raskemad, kuid see ei pruugi alati nõnda olla.

Ülesanne loetakse õigeks, kui see on lahendatud täiesti ilma vigadeta ja ka puhtalt ümber kirjutatud. Kaheksa ülesande esinemine on nähtavasti tingitud nende kaheksa-pallilisest hindamissüsteemist. Seega kõigi kaheksa ülesande õieti lahendamisel võib saada kõrgeima hinde 8 või suure A. Üldse kasutavad rootslased numbrite asemel tähti. Minu teada siin ainult sõjakoolid kasutavad kümnenumbrilist hindamissüsteemi, rahuldava puhul 6 ja kõrgeim hinne 10. Tähti kasutatakse hindamiseks järgmiselt:

Number	1-le vastab	C	, mis oleks meie hinnete kohaselt	nõrk
"	2	" BC	"	" puudulik
"	3	" B	"	" rahuldav
"	4	" B+	"	" täiesti rahuldav
"	5	" Ba	"	" hästi rahuldav
"	6	" AB	"	" hea
"	7	" a	"	" väga hea
"	8	" A	"	" harukordselt väga hea

See suur ülesannete arv kirjatöödel on muidugi hea selleks, et eriti andekad õpilased peavad ka pingutama, et jõuda lahendada kõik kaheksa ülesannet, mida tihti ei juhtu. Võõrkeelte kirjatöödel esineb peamiselt tõlkimine rootsi keelest vastavasse keelde, kus tekstid muutuvad iga klassiga raskemaks.

Kirjatööde valve on ka eriti range, õpilased paigutatakse suurde saali üksteisest kaugemale teatud skeemi alusel; nõnda võib õpilasel iga kirjatöö ajal ise koht olla, eriti muidugi eksami ajal. Valvateks on harilikult kaks õpetajat, üks istub ees, teine taga. Õpilasi ei või välja lubada, ka W.C. on nõnda ehitatud, et üks läheb otse saalist ja ukse võime saab valveõpetajalt, kes igakord nime üles märgib ja kui kaua seal viibis. See vali kord on selles mõttes muidugi hea, et õpilased ei loodaks mahakirjutamisele. Valveõpetajateks on harilikult need õpetajad, kelle tunnid selle kirjatöö ajal selles klassis oleksid olnud. Nõnda juhtub tihti, et selle aine õpetaja, millest ainet õpilased kirjutavad, üldse kohal pole. Küsitav on, kas need kirjatööd just nii pikaajalised peavad olema, sest selle läbi läheb palju õppetunde kaduma; võib-olla piisaks ka kahetunnilisest kirjatööst, mida iga õpetaja korraldab oma tundide ajal, eriti kui on selles aines kaks tundi järgemööda. Nagu mina olen võinud siin tähele panna, ei kasuta paljud õpilased viimaseid kirjatöötunde kuigi kasulikult, vaid istuvad väsinult, imedes apelsini või midagi muud söögi-joogipoolist. Kui küsin rootsi kolleegidelt, miks just nii pikad kirjatööd, siis vastatakse, et see harjutab -püsivust. Kirjalikult on rootsi õpilased rohkem treenitud kui seda olid eesti koolide õpilased, kuuld suuliselt on just ümber-pöördud. Teine asi, mis rootsi koolides on liialdatud, on lõuna-vaheaeg (lunchrast), mis kestab kuuni poolteist tundi. See on küll mõeldud selleks, et õpilased saaksid korralikult süüa ja peale selle viibida värskes õhus keskpäeval. Väheseid õpilased saavad kodus söömas käia, suurem osa peab siiski leppima sellega, mida pakutakse koolis või söögimajas. Suure õpilaste

hulga pärast on koolis söötmine siiski raske, sest vanematel koolimajadel ei leidu üldse niipalju ruume, et kõiki neid õpilasi kuidagi korralikult toita. Vabas õhus jalutamine talvel Göteborgis ei paku tihti suurt lõbu, sest palju neid ilusaid päevi on, vaid tihti puhuvad kõvad tuuled ühes vihma või lumelörtsiga. Hale on vaadata õpilasi siis, kui nad ümber koolimaja otsivad varju tuule ja saju eest, sest koolituumid on lõuna ajal suletud. Õnneks on Vasa kooli lähedal Kristlik Noortemeeste Ühing, kuhu õpilased kogunevad lõuna ajal, viites aega jutlemise ja lehtede lugemisega või õppetundide ettevalmistamisega. Oleks vist küll mõeldav lõunaaja lühendamise, et õpilased varem koju jõuaks, siis oleks rohkem aega tundide ettevalmistamiseks ja ilusa ilma puhul jalutamiseks. Raske on küll uskuda, et rootsi õpetajad kunagi pooldavad lõunaaja lühendamist ja kirjatööde reformeerimist, sest see on kogu aeg nõnda olnud ja see peab ka nõnda jääma. Üldiselt võib ütelda, et Rootsis on üleminek algkoolist reaal- kooli ja reaalkoolist gümnaasiumi palju järsum kui see oli vastavates Eesti koolides. Piltlikult võiks öelda, et nõudmised algkoolis on pehmed, reaalkoolis kõvad ja gümnaasiumis väga kõvad. Gümnaasiumilõpetaja - üliõpilaseksami sooritaja on tõesti küps ülikoolis edasiõppimiseks.

Ed. Kägi.

8 Seleksioonist algkoolist keskkooli üleminekul Inglismaal.

Nagu teada, on Inglismaal praegu kehtiva koolisüsteemi ja haridusala korraldamise aluseks Educational Act 1948 ja seda täiendavad määrused, mis muuseas lähemalt määratlevad ka seleksiooni-meetodid ühest kooliastmest teise.

Käesolevas kirjutises püüan kokkuvõtlikult käsitleda üleminekut algkoolist (Junior School) keskkooli (Secondary School resp. Grammar School, mis vastab meie humanitaargümnaasiumile).

Iga lapsevanem, kelle laps õpib kohustuslikus algkoolis hää eduga ja saab kalendriaasta kestel 11-aastaseks, võib esineda kohalikele koolivalitsusele vastava avaldusega, et tema lapsel lubataks osa võtta võistluskatsetest keskkooli. Kuna need katsed toimuvad märtsikuus, siis järelikult eksamitest osavõtvate õpilaste vanus kõigub 10 - 11 a. vahel. Olgu tähendatud, et eksameile lubatud õpilased jätkavad õpinguid algkoolis kuni juuni lõpuni, ja juhul kui nad vastuvõtu-katsed on sooritanud, alustavad nad õpinguid uues alles septembri keskel.

Kes pääseb katsetele?

Igaüks, kes soovib katsetele minna, peab kõigepealt omama algkoolijuhatajalt tõendit selle kohta, et tema õppeedukus, üldine areng ja käitumine on hääd (vähemalt) ja seega küllaldased, et jätkata õpinguid keskkoolis. Samal tõendil esitatakse ka lühike karakteristika ja tähelepanekud õpilase huvide ja kalduvuste kohta.

See tõend alles annab võimaluse lapsevanemale taotluse esitamiseks koolivalitsusele, et tema lapsel lubataks osa võtta katsetert. See-ga see tõend kujuneb juba esimeseks selektsiooni-vahendiks. Flma koolijuhataja soovituseta laps eksamitele ei pääse, ning tal tuleb järe-likult õpinguid jätkata algkooli vanemas astmes kuni koolikohustuse lõpetamiseni.

Kuidas toimub selektsioon?

Selektsioon toimub: 1. Kirjalike võistluskatsete näol ja nimelt

- a. inglise keeles
- b. matemaatikas
- c. intelligentsuses

2. Suulise katse (intervjuu) näol.

a. Inglise keeles. Katse on ajalisel piiratud 1 1/2 - 2 tunniga, koosnedes tavaliselt kolme osaga testist. Esimene osa: ca 40-realise jutu või 15 - 20-realise luuletise analüüs küsimuste kaudu, kusjuures küsimused on peamiselt suunatud sisu seletamisele ja selle mõistmisele. Õpilasel tuleb lähemalt karakteriseerida tegelasi, esile tõsta olulisemaid momente sündmustiku arengust, leides ühtlasi ka palas leiduv moraal ja esitada omapoolne arvamus (niiöelda „kriitika“) läbitöötatu kohta.

Teine osa: kirjand - 15 kuni 20 rida (vihiku veerul), kusjuures on antud valikuvabalt 3 - 5 teemat. Mainin mõned teemadest : näit. „Kiri onule“, „Elasin üle rongiõnnetuse“, „Olen vanaisa ja jutustan lastelastele sõjajuhtumusi“, „Postiljoni päevane teekond“ jne. Teemad on valitud nii, et nad hõlmaksid lapse fantaasiat, kujutlusvõimet, kirjeldamise- oskust jne. Oluline rõhk on pandud ka kavastamisele. Eeldatakse ka, et laps tunneb küllaldaselt lastekirjandust.

Kolmas osa: Grammatiline test. See sisaldab 10 - 20 küsimust ja nimelt: sünonüümide leidmine, idioomide seletamine, prefiksides kaudu sõnade tuletamine, vastandsõnad, võõrsõnad ja sagedamini tarvitata- vad lühendid ja lõpuks lünk-test sõnavara kontrollimiseks (vasted).

Kuna kogu eksamitöö kestab 1 1/2 - 2 tundi, siis jääb igale osa- le sellest ca 30 minutit. Arusaadavalt toimub nende osade täitmine lühikese vaheajaga, mis tavaliselt toimub peale teist osa.

b. Matemaatikas. Kirjalikke ülesandeid 10 -15 koos peast-arvutamise testiga ka ca 8 - 12 üleasnnet. Viimane toimub samuti kirjalikult, kuid selle vahega, et õpilane võib kirjutada ainult vastused, lisatehteid teha ei tohi. Kõik ülesanded on koostatud arvutamise-põhitehete kontrollimiseks, samuti ka matemaatilise taibu ja arvutamisekiiruse kindlaks-määramiseks. See test näib õpilasile olevat kaugelt raskem kui inglise keeles, sest töö eeldab peale koolis omandatud arvutamisetehnika ka õpilase loomulikku analüüsivõimet ja endakontrolli.

Kogu töö tegemiseks antakse aega üks tund. Hindamisel võetakse ka kulutatud aeg arvesse (s.t. kes varem lõpetab, saab edupunkte).

c. Intelligentsi-(intelligentsuse-) test. Ca 50 küsimust. Olulisemad momendid, mida püütakse kindlaks määrata, on: orienteerumisvõime, reaktsiooni-kiirus, reproduktsiooni- ja rekonstruktsioonivõime, loogiline mõtlemine ja järjekindlus, analoogia rakendamine jne.

Aega on iga küsimuse vastamiseks antud üks minut. See test meeldib õpilasile väga, ja nad teevad seda suure huviga. Huvitav oleks märkida, et selle testi hulgas on ka üks tõlkeharjutus, ja nimelt ühest lapsele tundmatust võõrkeelest (näit. itaalia või hispaania) inglise keelde ja ümberpöörduvalt. See toimub sel teel, et on antud paar lauset selles võõrkeeles ja selle alla on kirjutatud ingliskeelne tõlge. Hiljem peab laps omal jõul, kasutades eelmises lauses kasutatud sõnu, koostama selles võõrkeeles paar lauset. Nii püütsakse kindlaks määrata, kas lapsel on küllaldaselt keeletaipu, sest gram-marschooli esimeses klassis algab juba ladina ja prantsuse keele õppimine.

Üldkokkuvõtte kirjalikes katsetes toimub kõikides ainetes saavutatud punktide alusel, mille järgi õpilased reastatakse paremustabelisse eksamitulemuste järgi. Peale selle üldkokkuvõtte tegemist järgneb keskkooli õppenõukogu poolt moodustatud eksamikomisjonilt intervjuu. Selle eesistujaks on tavaliselt koolijuhataja, kes ka isiklikult iga õpilast intervjuuerib.

Intervjuu moodustab seega suulise katse, mille kaudu kontrollitakse õpilase esinemist, lugemisoskust ja väljendusvõimet, tähelepanekuid väljaspool kooli, samuti aga ka lektüüri ja üldteadmisi ajaloos, geograafias jne. Olgu tähendatud, et suulistele katsetele pääsevad ainult need, kes kirjalikel eksameil on saavutanud vähemalt minimaalpunktide arvu, mis vajalik igale vastuvõtmisel. Intervjuu tagajärjed hinnatakse samuti, ja siis tehakse lõplik kokkuvõtte, määrates igale katsetest osa võtnud õpilasele tema järjekorra-number paremustabelis. Huvitav on, et paljudes koolides intervjuueritakse ka õpilase vanemat, ära kuulates ka tema seisukoht lapse huvide ja eriharrastuste

osas, iseenesest muidugi niivõrd, kuivõrd lapsevanem on suuteline olnud omi tähelepanekuid tegema.

Et pilti saada niiõelda edasipääsu-võimalustest, siis toon alljärgnevalt arvud ühe maakonna (ja maakonna-linna) kohta 1951.a. kevadel toimunud katsete kohta.

Eksamitest osavõtuks avaldati soovi ja eksameile lubati 1 500 õpilast. Vabu kohti oli aga 290. Seega iga kuues sai sisse.

Käesolev kirjutis püüab anda ülevaadet peamiselt selektsiooni-vahenditest keskkooli nn. Grammar schooli osas, ja seda peamiselt avalike (riiklike) ja õigustega erakoolide suhtes, kus üsna suur osa õpib riiklike ja omavalitsuste stipendiumidega (scholarship). Selgituseks olgu veel lisatud, et secondary school on keskkooli üldnimetus. See jaguneb modern secondary schooliks ja grammar schooliks. Neist esimene vastab kutsekoolile, asudes algkooli ja kõrgema astme kutsekooli vahel, teine aga on lähedasem meie hum.-gümnaasiumile ja valmistab ette ülikooli ja muidugi ka kõrgema astme tehnilistesse koolidesse. Seepärast kõik need õpilased, kes võistluskatsetel ei saanud grammar-schooli, võivad astuda modern secondary schooli, kusjuures katse tulemused, saavutatud grammar schooli vastuvõtmisel, jäävad jõusse; igaüks liigub muidugi oma järjenumbriga, mis saavutatud paremustabelis.

Lõpuks lubatagu mainida, et inglise koolisüsteem on väga keeruline. On olemas veel terve rida erakoole, mille ülalpidajaks on sihtasutised ja heategevad seltsid jne. Selektatsioon on nendeski koolides üldprintsibiilt sama, kuigi detailides võib olla erinevusi. Samuti on terve rida vanu (niiõelda ajaloolisi) koole, kus laps alustab õpinguid esimesest kooliaastast ja õpib kuni ülikoolini, elades kogu aja kooli juures (boarding school), saades sealjuures ühtlasi ka juba suunatud ühiskondliku kasvatuse kooliühiskonnas. Need koolid on aga üsna kõrge õppemaksuga ja nendesse sissepääs on raskendatud juba puhtmajanduslikel põhjusil. Samuti on sinna kohad juba aastateks ette kinni pandud.

Kokkuvõttes võiks öelda, et selektsioon üleminekul algkoolist toimub üsna põhjalikult ning see on võimalik ainult sel teel, et algkool juba ise tegeleb nn. topgrupis individuaalselt nende õpilastega, kellel on küllaldasel määral eeldusi keskkoolis õppimiseks. Neile antakse eritreening testipaberite ettevalmistamises jne. näol, kuna enamik (ca 80%) isegi sellest osa võtta ei saa ja klassitaseme kohaselt üldist kava läbi võtab. Kuna grammar-schoolid on eraldi poistele ja tütarlastele, siis toimuvad ka eksamid lahus.

E. Saluveer.

9. Kodunduse-kutsekoolidest Rootsis.

Kui Eesti iseseisvuseaastail osal meie kutsealainimestel õnnestus sooritada kutsetäiendamiststarbel õppereise välismaale, siis kaalutleti asjalikult, milline see riik võiks olla, mis annaks väärtuslikku eeskuju ja kelle saavutused sobiksid rakendada meie oludesse. Kodundusõppejõududest omandasid mitmed kutsealalise täienduse Schveitsis, Taanis, Rootsis, Saksas, isegi F.-Ameerika Ühendriiges, kus omandatud tähelepanekuid edukalt kasutati meie kodunduskoolide õppetöös. Käesoleval ajastul, pärast teist maailmasõda, on kodumajandus Rootsis tõusnud kõrgeimale arenemisastmele Euroopas.

Kahtlematult on rootsi kodumajanduse praeguse kõrgnivoo taladeks kodumajandust juhtivad ametiasutused, kodundusõpetajad, konsullendid, nende kutseorganisatsioonid ja - selle ala pioneerid juba palju aastakümneid tagasi. Küllaltki pingeline on aegade vältel olnud nende tegevus. Kuid seda hinnatavam on nende saavutus tänapäev: rahvasse on tasapisi sisendatud mõiste, mis üldjoontes on omane tänapäeva kultuurrahvastele, s.o. kodundusõppimises ei nähta ainult toiduvalmistamist pidulaudadele, vaid tuntakse esmajärgulist tarvidust õppida otstarbekat, tervislikku peretoitlustamist, kodupuhtust, kodutööde teostamist lihtsustatud, ajakohaste töövõtetega ja töid hõlbustavate masinatega, elamusisustamist ja -kaunistamist, kodutervis- hoidu, kalkulatsiooni jne. On selgeks mõisteks, et a r e n e n u d r i i g i ü h e k s t ä h t s a m a k s a l u s t a l a k s o n m i t m e k ü l g s e l t a j a n õ u d e i l e v a s t a v k o d u.

Kodundusõpetajad on rakendatud tegevusse mitmetüübilistes koolides, nii üldhariduslikes kui kutsekoolides. Üldhariduslikesse koolidesse on kodundustunnid sisse viidud vabatahtliku õppeainena algkoolidesse ja reaalkoolidesse.

Kõrgemaks astmeks kutsekoolidevõrgus on kodumajanduse seminarid kodundusõppejõudude ettevalmistamiseks. Kodumajanduse seminare on Rootsis 4: Stockholmis, Uppsalas, Göteborgis asutatud a. 1893-1895 ja Umeås asutatud a. 1948 - 1949. Seminari sisseastujalt nõutakse pärast ettenähtud üldhariduse omandamist vähemalt üheaastast kodutöödepraktikat suuremas kodumajapidamises, kusjuures praktika- aeg ja praktikaaja tulemused alluvad seminari kontrollile. Kodutööde praktika-aastale järgneb üheaastane ettevalmistuskursus tavaliselt kodumajandusseminaride juures 41 nädalatunniga. Viimase kursuse edu- ka lõpetamise järele võetakse tulevane kodundusõpetaja vastu semina-

ri, kus õppetöö vältus on 2 aastat. Seega saavad rootsi kodundusõpetajad nelja-aastase ettevalmistuse omal kutsealal.

Seminari õppeaineid on teoreetilises osas 18 ja praktilises osas 8. Nädalatundide arv on esimesel õppeaastal 37, teisel õppeaastal 27. Pedagoogika, didaktika ja kodundusõpetuse metoodika tegelikuks rakenduseks on õpilase kohte määratud 230 harjutustundi. Need haaravad demonstratsioone praktilistes õppeainetes, harjutusloenguid ja proovitunde. Olgu mainitud, et käesolevate ridade kirjutajal on Stockholmi kutsekoolide hospiteerimisel jäänud mulje, et rootsi kodundusõpetajad on omanud tugeva ettevalmistuse omal kutsealal.

Kuid ka õpetamistingimused on kodundusõpetajal tänuväärased: õpetajal on kasutada koolitööbale vastavalt väljatöötatud üksikasjalised töökavad, õppevahendeid-abinõusid on küllaldaselt, koolide juures on kodusisustamise ja korrashoiu õppeotstarbel harjutuskodu, õppekõõgid on ajanõudeile vastavad jne.

Teine järk kutsekooli on omavalitsuslikud ja erakutsekoolid. Õpetus omavalitsuslikkudes kutsekoolides on õpilasele õppemaksuvaba, kuna toitlustamiskulude osaliseks katteks tasuvad õpilased õige tagasihoidliku summa. Mõningal juhul määratakse õpilastele ka stipendiume.

Nendes kutsekoolides toimuvad ettevalmistus- ja täienduskursused haiglate, koolide, asutuste ja perenaistele, lastekodude juhatajatele jne. Õppetöö vältus on erinev, tavaliselt 1 aasta. Kooli sisseastujalt nõutakse vähemalt 6 kl. algkooli-haridust ja kaheaastast eelpraktikat, näit. suuremas kodumajapidamises, lastekodus, internadis või haiglas. Koolilõpetajate järgi on nõudmine väga suur, ja juba paar kuud enne kooli lõpetamist on õpilastel tulevased töökohad teada.

Suurt tähtsust omavad need kutsekoolid koduperenaiste kutsearendamise seisukohalt. Koolide juures korraldatakse lühema- või pikemaajalisi kursusi, kus tuhandeid perenaissi ja noori tütarlapsi aasta vältel omal päevastel või õhtustel kursustel kodunduslikke oskusi ja teadmisi selleks, et rakendada neid oma kodus ja tösta sellega kogu rahva kodukultuuri taset, vastavalt tänapäeva teaduse ja tehnikarengule.

Erilise soodustusena eestlastele Kuningliku Kutsehariduse Peavalitsuse poolt (Kungliga Överstyrelsen för Yrkesutbildning), kellele need koolid alluvad, avati 1951.a. sügisel Stockholmi linna kutsekooli juures kodundusosakond eesti perenaistele ja noortele tütarlastele eestikeelse õpetusega ja eesti kodundusõpetaja juhatusel.

Praegu õpib kooli juures 36 õpilast jaotatult kolme rühma. Õppimistingimused eestlastel on võrdsed rootslastega. Kuigi õpetus toimub kooli õppekavade alusel, on koolijuhatus mõistvalt suhtunud ka eesti-päraste toitude valmistamisse, seda isegi soovitavaks pidanud - et ei kaoks meile meie omapära toitudeliigis ja maitstes. Põhjemdatult võime seda perioodi eesti kodundusala ajaloos nimetada ainulaadseks.

Lõpuks tehes kokkuvõtte rootsi kodukultuuri saavutustest, peab märkima tõsiasja, et siin ei ole jäetud kodundusõpetajad üksinda kodukultuuri ülesehitajateks, vaid see on mitmesuguste teadusharude, uurimisinstituutide, organisatsioonide, riigi- ja omavalitsuse vastavate asutuste koostöö. See on sõjahävingust puutumata rahva ühistöö tulemus.

Ellen Roosme.

10. F i p e s o kongressidest.

Fipseo (Fédération Internationale des Professeurs de l'Enseignement Secondaire Officiel) ametlikuks asutamispäevaks on 26. mai 1912 .a. (Brüsselis). Esimene kongress peeti 1913.a. augustikuu Brüsselis. Mõte sellise rahvusvahelise organisatsiooni loomiseks oli tekkinud juba 1901.a. Brüsselis peetud rahvusvahelisel hariduse-kongressil. Mõlemate maailmasõdade ajal seisis kogu töö, kuid teistel aastatel on enamvähem pidevalt peetud aastakongresse. Ka Eesti keskkooli-õpetajad kuulusid Fipeso-sse ja eesti esindajad võtsid pidevalt osa kongressidest enne teist maailmasõda.

Peale viimast sõda alustas Fipeso tegevust kuue-aastase seisaku järele keskjuhatuse koosolekuga augustis 1945 Londonis. 1946.a. augustis peeti Lausanne'is nõukogu koosolek, kus Fipeso organisatsioon ja tegevus reorganiseerus. 1947.a. juulikuul lõpul toimus Edinburgh'is aastakongress. Kavas olid seal järgmised küsimused:

1) Õpetajate ja õpilaste vahetus eri maade vahel; 2) üldkultuurilisi elemente pärast sõjaaegses hariduses. 1948.a. kongress peeti Schveitsis Interlaken'is augustikuu alguses. Kavas oli kaks teemat: 1) keskkoolidest ja selle korraldusest erimaades, 2) õpilaste edasimineku algkoolist keskkooli.

1949.a. kongress toimus Stockholmis 1. - 5. augustini. Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühing Rootsis sai kutse osavõtuks kongressist oma esindajate - vaatlejate kaudu. RGÜR liikmed esinesid kongressi nimestikus erigrupina - Esthonian High School Teachers (in exile).

Juba varem oli EGÜR taotelnud täisõiguslikuks liikmeks vastuvõtmist (Interlakeni kongressi aruandes bulletin nr. 64- detsember 1948 - oli kongress EGÜR-i sooviavalduse liikmeks-astumiseks suhtes jäänud äraootavale seisukohale). Stockholmi kongressil oldi suurearvulise esinduse kaudu igal rindel selgitustööd tegemas. Esindajaiks olid: J. Aavik, H. Jänes, Th. Künnapas, E. Mitt, V. Muld, L. Olvet ja H. Rajamaa. Neist olid H. Jänes ja J. Aavik ametlikud esindajad, kes said osa võtta kõigist ametlikkudest koosolekutest, koosviibimistest ja vastuvõttudest. Kongressi kavas oli: 1) Õpetajate pedagoogiline (didaktilis-metoodiline) ettevalmistus; 2) keskkooliõpetajate edasiõppimise-kursused. Hoolimata meiepoolsest agarast informatsioonist ja kontaktivõtmisest tuli meil siiski paratamatult leppida sellega, et Fipeso vormilistel põhjustel ei saanud meid võtta täisõiguslikuks liikmeks.

1950.a. kongress toimus Amsterdams 31. juulist kuni 5. augustini. EGÜR esindajatena võtsid kongressist osa H. Jänes ja V. Muld, kuna kolmas ettenähtud esindaja L. Olvet oli takistatud sõitmast. Vastavalt kutsele said EGÜR esindajad kongressi tööst osa võtta vaatlajaina, kuid kongressi eriotsusega paluti neid osa võtma kõigist koosolekuist, nii avalikest kui ka kinnostest - ametlikest esindajaist koosneva Fipeso nõukogu-istungest. Üldistungeil oli käsitlusaluseks teemaks gümnaasiumi raamatukogud ja nende korraldamine. Nõukogu istungeil käsitleti organisatoorseid küsimusi, kusjuures aegaviitvamaiks olid uue maailma-keskliidu asutamise küsimus ja selle põhikirja kavandi arutamine.

1951.a. kongress peeti Hyères, Lõuna-Prantsusmaal 30. juulist kuni 4. augustini. Kavas oli vahetõrge alg- ja keskhariduse vahel: areng 1900-st peale; praegune olukord; tuleviku-kavad. Kahjuks ei olnud EGÜR-i majanduslikel kaalutlusil võimalusi saata sinna oma esindajaid, kuigi selleks kutse saabus.

1952.a. kongress peetakse Kopenhaagenis 26. juulist kuni 31. juulini. Selle kongressi kavas on õpetajate ajakirjanduse organiseerimise küsimus ka ülemaailmse õpetajate keskliidu moodustamine.

H. Jänes ja V. Muld.

11. Rahvusvaheline kodundusõpetajate kongress.

Esimene rahvusvaheline kodundusõpetajate kongress peeti Schveitsis 1908 .a., VI 1939 Taanis, millest ka 12 eesti kodundusõpetajat, eesotsas haridusnõunik A. Martiniga, võttis osa.

VII kodundusõpetajate kongress toimus Rootsis, Stockholmis, riigipäevahoones 22. - 27. aug. 1949.a. Kongress oli ette valmistatud ja kokku kutsutud kodundusõpetuse büroo poolt, asukohaga Schveitsis. Rootsis organiseeris seda Rootsi Kodundusõpetuse organiseerimise komitee. Kongressist võttis osa 700 esindajat 26 rahvusest, nende hulgas 2 eesti (J. Juuno ja E. Roosme) ja 2 läti kodundusõpetajat. Kongressi avas šveitslane dr. jur. J. Piller. Rootsi peaminister T. Erlander oma ingliskeelses kõnes tervitas valitsuse nimel, rõhutas kodundusõpetuse suurt tähtsust isiku-, kodu-, perekonna- ja ühiskonna-arendamisel, omistades suurimat tähelepanu kodule ja perekonnale.

Kongressi kava oli hea ja mitmekülgne. Ettekanded, referaadid, diskussioonid tõlgiti samaaegselt inglise, prantsuse, saksa ja rootsi keelde. Osavõtjatele jagati ettekannete kokkuvõtted nimetatud keeltes. Ettekannete teema moodustas psühholoogia ja pedagoogika kodundusala õpetuses, et õieti ja täielikult kasutada tehnika saavutusi koduses majapidamises. Päeva teises osas teostati väljasõite, ekskursioone Stockholmis ja lähemas ümbruses. Küllastati eeskujulikke ja moodsaid koole, asutusi ja ettevõtteid, mis seotud kodundusalaga. Et lähendada ja ühendada sama kutseala inimesi, toimusid vastuvõetud Stockholmis valitsusliikmete, kodundusala juhtivate isikute ja õpetajate juures.

Kongressi lõpetamisel võeti vastu rahvusvahelise komisjoni poolt välja töötatud resolutsioon, mida otsustati esitada iga osavõtva maa valitsusele:

„Seitsmes rahvusvaheline kodundusõpetajate kongress konstateerib, et kodundusõpetus on kõrgeväärtuslikuks teguriks kultuuri ja tehnika edu rakendamisel inimkonna teenistusse. Kongress soovib, et noored kui täiskasvanud üha enam saaksid osa võtta kodundusõpetusest. Perenaine, eelkõige pereema, saaks ülirasuluses kasutada tehnika saavutusi. Tehnika vabastagu perenaist rasketest kodutöödest; andku talle võimalusi enese isiku arendamiseks, et väärtuslikumalt kasutada oma võimeid perekonna ja ühiskonna teenistuses. Aidaku perenaist muuta kodu tõeliseks koduks, kus iga perekonna liige tunneks kodusena ja rahuldatusena. Aidaku kaasa vaimseks ja materjaalseks heaoluks ja kõigi eluväärtuste säilitamiseks ja arendamiseks!”

Juta Juuno.

12. Õpetajate organisatsioonide tegevusest ja kavatsustest.

a) Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu Rootsis tegevusest.

Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu Rootsis asutamise põhjustas vajadus koondada kõiki Rootsis asuvaid eesti keskkooliõpetajaid, kaasa aidata eesti keskkooli- ja gümnaasiuminoorte õpetamise ja kasvatamise probleemide selgitamisele ja lahendamisele, abistada eesti keskkooliõpetajaid teenistusvõimaluste leidmisel ja kontakti loomine Rootsi ja teiste rahvaste vastavate õpetajate-ühingutega. EGÜR asutamiskoosolek toimus 9. juunil 1949.a., kuigi juba varem oli tegutsenud korraldav toimikond. Esimesse juhatusse valiti pr. L. Olvet ja härrad Joh. Aavik, H. Jänes, Th. Künnapas, V. Muld, asemikkudeks pr. S. Zastrov ja prl. H. Eller. Revisjonikomisjoni valiti pr. L. Purre ja härrad W. Grossthal ja E. Kiiman. Juhatus jagas ametid järgmiselt: esimees H. Jänes, abiesimees J. Aavik, laekahoidja Th. Künnapas, sekretär V. Muld, abisekretär L. Olvet.

1950/51. tegevusaasta juhatus oli järgmine: H. Jänes, Joh. Aavik, Th. Künnapas, E. Kiiman, V. Muld. Revisjonikomisjoni kuulusid L. Purre, W. Grossthal ja S. Zastrov. Ühingu usaldusmeheks Kanadas oli pr. L. Olvet.

1951/52. tegevusaastal kuulub EGÜR juhatusse esimehena H. Jänes, abiesimehena W. Grossthal, laekahoidjana Th. Künnapas, sekretärina V. Muld, abisekretärina S. Zastrov, revisjonikomisjoni prl. H. Vooremaa ja härrad E. Kiiman ja K. Vainu.

EGÜR esindajaiks Eesti Õpetajate Keskühingu Nõukogusse on E. Kiiman, Th. Künnapas, V. Muld. H. Rajamaa ja S. Zastrov.

Ühingu esimeseks tähelepandevamaks ettevõtteks oli oma esindajate kaudu osavõtmine keskkooliõpetajate maailma-liidu kongressist suvel 1949 Stockholmis. Ametlikeks esindajaiks olid dir. H. Jänes ja peainspektor Joh. Aavik. Peale selle võtsid osa kongressi tööst gümnaasiumiõpetajad prouad E. Mitt ja L. Olvet, härrad Th. Künnapas, V. Muld ja H. Rajamaa.

Töö EGÜR-s on olnud kõigiti tulemusrikas. On tihedat kontakti peetud Fipeso-ga. Kogu aeg on taotletud võimalust kuuluda ametlikult keskkooliõpetajate maailmaliitu, kuid seni ei ole EGÜR veel liikmeks vastu võetud. Tegelikult aga on EGÜR kogu aeg Fipeso tegevusest osa võtnud. EGÜR on olnud tihedas kontaktis ka Rootsi keskkooliõpetajate liiduga (Läröverkslärarnas Riksförbund). EGÜR on püüdnud selgitada

gümnaasiumiõpetajate töövõimalusi niihästi Rootsis kui ka ülemeremaades. On püütud kaasa aidata ka Stockholmi Eesti Gümnaasiumi tööle.

Ühingu juhatus algatas 1950.a. pühendusteose väljaandmise küsimuse ühingu asutajaliikme, kultuuri- ja koolitegelase mag. Joh. Aaviku 70.a. sünnipäevaks. Ühingu juhatuse poolt kokku kutsutud eesti seltskondlike ja kultuuriliste organisatsioonide koosolekul valiti teose toimetusse Henno Jänes, Julius Mägiste, Artur Adson ja Gustav Ränk ja talitusse Juhan Lagus, Linda Eenpalu, Johan Haabma ja Heimo Jõe. Pühendusteos ilmus trükist 100-leheküljelise raamatuna 1951.a. algul.

Henno Jänes.

b) Eesti Algkooliõpetajate Ühingu tegevusest.

Eesti Algkooliõpetajate Ühingu tegevuskavas on kontakti-loomine Rootsi algkooliõpetajate organisatsioonidega ja nende ettevõtetega. Niipea kui on selgunud Rootsi algkooliõpetajatele korraldatavate edasiharimiskursuste kava eelolevaks suvevaheajaks, avaldatakse see mõnes eesti lehes. Ühingu juhatus kavatses koos Eesti Korrespondentsinstitiidiga korraldada õpetajate-päeva ühes Rootsi maa-alkkoolis, kus töötab eesti õpetaja. Niipea kui on selgunud õpetajate-päeva aeg ja koht, teatatakse sellest eesti lehtedes.

Eesti Algkooliõpetajate Ühingu juhatuse koosseis käesoleval tegevusaastal on järgmine: Esimees Olev Olesk, abiesimees Udo Juuno, sekretär Henn Kirikmäe, laekur Marie Susi, laekuri abi Leeni Mälk. Ühingu aadress: Slöjdgat. 4, Stockholm.

c) Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingu tegevusest.

Eesti Kutsekooliõpetajate Ühing Rootsis on võtnud oma tegevuskavasse kontakti-loomise Rootsi kutsekoolide õpetajate organisatsioonidega ja nende ettevõtetega, tutvumine Rootsi kutsehariduse korraldusega, mis on, eriti kodumajanduse alal, väga kõrgel järjel; kutsehariduse saamise võimaluste selgitamine eesti noortele ja lastevanemaile; vastava selgitustöö ja vajaduse korral aineliste võimaluste hankimise abil kaasa aidata, et kõrgemate kutsekoolide ja gümnaasiumi-haridusega eesti noori asuks vastavais Rootsi õppeasutustes senisest suuremal arvul ette valmistuma kutsekoolide erialade õpetaja elukutsele, sest Vabas Eestis on teretulnud kõik välismaal põhjaliku kutselise ettevalmistuse saanud kutsekoolide õpetajad.

Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingu juhatusse kuuluvad praegu Eerik Saa-

re, Juta Juuno, Aino Käsper, Ellen Roosme ja Eha Tarmet.
Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingu aadress on :
Skräddargränd 2 B, Stockholm.

13. Eesti Õpetajate Keskühingu teateid.

Käesoleval suvel korraldab IFTA 21. rahvusvahelise õpetajate kongressi 26. - 31. juulini Kopenhaagenis.
Eesti Õpetajate Keskühing saadab sellele kongressile omalt poolt 2 ametlikku esindajat. Peale nende on kongressi korraldaja poolt võimaldatud veel 5 - 6 eesti õpetajale osa võtta kongressist vaatlejate-
na.

Keskühingu juhatus palub õpetajaid, kes soovivad sellest kongressist osa võtta vaatlejatena, teatada sellest Keskühingu juhatusele hiljemalt 15. juuniks s.a., märkides juurde, kas ta soovib oma majutus küsimuse lahendada kongressi korraldava komitee kaudu.

Eesti Õpetajate Keskühingu Nõukogu koosolek toimub k.a. septembrikuu keskpaigu. Juhatus palub kõiki õpetajaid ja teisi haridustegelasi üle maailma saata hiljemalt 15. augustiks juhatusetele oma ettepanekuid, soove ja arvamusi õpetajate organiseerimise ja muude põhikirjas märgitud küsimuste kohta; ka muudatus- või täiendusettepanekud Keskühingu põhikirja kohta on teretulnud aadressil Skräddargränd 2 B, Stockholm (Sweden).

Käesoleva Bülletääni Toimetusse kuulusid: H. Kirikmäe, V. Muld, O. Olesk, H. Rajamaa ja E. Saare.

Eesti Õpetajate Keskühingu
P Õ H I K I R I.

I Eesmärk.

1. Eesti Õpetajate Keskühingu (lühendatult EÕKÜ) eesmärgiks on koondada kõiki eesti õpetajaid üle maailma ühisesse keskorganisatsiooni.

Märkus: õpetajaks loetakse neid, kes Eestis on tegutsenud õpetajatena või on omandanud õpetajakutse välismaal või tegutsevad koolipõllul ükskõik missuguses koolitüübis välismaal.

II Ülesanne.

2. Eesti Õpetajate Keskühingu ülesandeks on:

- a) kaasa aidata, et eesti õpetajad saaksid tööd oma kutsealal kõigis maades, kuhu nad on sattunud kas kodumaalt põgenemisel või pärastisel edasirändamisel;
- b) kaasa aidata eesti rahvusliku kasvatuse ja emakeelse õpetuse teostamisel eesti noortele eelkoolieast kuni täisikka jõudmiseni;
- c) kaasa aidata emakeelsete õpikute ja emakeelse noorsookirjavaras soetamisele ja levitamisele koolides ja kodudes;
- d) sobiva selgitustöö abil õhutada eesti noori ettevalmistumisele õpetajakutse alal kõigi koolitüüpide ulatuses;
- e) korraldada kongresse, koosolekuid, ettekandeid, näitusi, kirjastamisi;
- f) välja anda publikatsioone;
- g) kaasa aidata eri maade kooli- ja hariduselu korralduste ja pedagoogiliste saavutuste tundmaõppimisele teoorias ja praktikas;
- h) tutvustada välismaailmale Eesti iseseisvusaegse kooli- ja haridustöö taset ja saavutusi;
- i) liituda teiste rahvusvaheliste õpetajate keskorganisatsioonidega.

III Liikmed.

3. Eesti Õpetajate Keskühingu liikmeiks võivad olla eesti õpetajate koondised, kuhu kuuluvad -üksikliikmeina mõne riigi või maa-ala (regiooni) ulatuses õpetajad kõigi koolitüüpide või ainult ühe koolitüübi alalt.

4. Õpetajate koondisi võtab Eesti Õpetajate Keskühingu liikmeiks vastu juhatus kirjaliku avalduse põhjal.

5. Eesti Õpetajate Keskühinguga liitunud õpetajate organisatsioonid peavad täitma ühingu vastu majanduslikke kohustusi EÕKÜ Nõukogu otsuste kohaselt.

IV Tulud.

6. Eesti Õpetajate Keskühing saab tulusid:
- liikmemaksudest;
 - toetustest;
 - korjandustest;
 - majanduslike ettevõtete puhastuludest ja muist EÕKÜ üritustest;

V Organid.

7. Eesti Õpetajate Keskühingu organiteks on:
- Nõukogu;
 - Juhatus;
 - Revisjonikomisjon;

VI Nõukogu.

8. Nõukogu on Eesti Õpetajate Keskühingu kõrgemaks organiks. Eriti kuuluvad tema otsustamisele:

- juhatuse asupaiga määramine ja juhatuse ametisse kinnitamine;
- revisjonikomisjoni ametisse kinnitamine;
- liikmete vastuvõtmine;
- liikmemaksu määramine;
- tegevuskava, eelarve ja aruannete kinnitamine;
- põhikirja muutmine;
- Eesti Õpetajate Keskühingu tegevuse lõpetamine.

9. Nõukogu koosneb Eesti Õpetajate Keskühingusse kuuluvate õpetajate organisatsioonide esindajaist, igast organisatsioonist viis.

10. Nõukogusse valitud esindajate volitused kestavad kaks aastat.

11. Nõukogu koosolekuid peetakse vähemalt üks kord aastas juhatus asupaigas. Koosoleku kutsub kokku juhatus. Erakorralise nõukogu koosoleku kutsub kokku juhatus vajaduse korral või ühe liikmesorganisatsiooni nõudel.

12. Nõukogu koosolekuid juhatab Nõukogu poolt valitud juhataja ja protokollib valitud protokollikirjutaja.

13. Nõukogu koosoleku päevakord ühes juhatuse ja Nõukogu liikmete ettepanekutega peab olema käes kõigil Nõukogu liikmel hiljemalt üks kuu enne koosolekut.

14. Nõukogu koosolek on otsusevõimeline, kui vähemalt 1/2 juhatuse asupaiga maa või piirkonna Nõukogu liikmeist on kohal. Otsused tehakse liht-häälteenamusega.

15. Tähtsamate küsimuste, nagu põhikirja muutmine, juhatuse asupaiga määramine, Eesti Õpetajate Keskühingu likvideerimise jms. otsustamisel tuleb enne ära kuulata teiste maade õpetajate koondiste poolt valitud Nõukogu liikmete arvamised.

VII Juhatus.

15. Eesti Õpetajate Keskühingu asjaajamist juhib EÕKÜ juhatus, kes valitakse juhatuse asupaiga-maa organiseeritud õpetajate hulgast üheks aastaks. Juhatusliikmete arv on vähemalt 5. Juhatus liikmed jaotavad omavahel ametid.

Juhatus koosolek on otsusevõimeline, kui koos on vähemalt pooled liikmed, nende seas esimees või abiesimees. Küsimused otsustatakse liht-häälteenamusega. Häälte poolnemisel otsustab koosoleku juhataja hääl.

17. Juhatus juhib EÕKÜ tegevust põhikirja ja Nõukogu otsuste kohaselt, peab EÕKÜ arvepidamist, koostab tegevuskavu, eelarveid ja aruandeid, peab ühendust liikmesorganisatsioonidega ja õpetajatega üle maailma, ülemaailmsete õpetajate keskorganisatsioonidega ja teiste rahvaste õpetajate kohapealsete organisatsioonidega, Juhatus palkab ametisse vajalikke isikuid ja vallandab neid.

VIII Revisjonikomisjon.

18. Eesti Õpetajate Keskühingu Nõukogu valib üheks aastaks vähemalt 3-liikmelise revisjonikomisjoni, kelle ülesandeks on revideerida EÕKÜ majanduslikku asjaajamist. Revisjonikomisjonil on õigus juurde kutsuda vastavaid asjatundjaid.

IX Eesti Õpetajate Keskühingu likvideerimine.

Likvideerimise-otsuse teostamiseks valib Nõukogu erikomisjoni. Eesti Õpetajate Keskühingu varad ja asjaajamine tuleb likvideerimise korral anda oma sihtide poolest taolisele organisatsioonile või asutusele.

S I S U K O R D.

1. Saateks H. Rajamaa.
 2. Eesti Õpetajate Keskühing V. Muld.
 3. Õpetajate rahvusvahelistest keskorganisatsioonidest ja nende büllötäänidest. V. Muld, O. Olesk.
 4. Eesti täienduskoolid Rootsis O. Olesk.
 5. Täienduskoolide õppekavadest H. Prüller.
 6. Lõuna-Aafrika koolioludest K A K
 7. Tähelepanekuid rootsi gümnaasiumist ja merekoolist Ed. Kägi.
 8. Seleksioonist algkoolist keskkooli üleminekul Inglismaal E. Saluveer.
 9. Kodunduse kutsekoolidest Rootsis E. Roosme.
 10. Fipeso kongressidest H. Jänes.
 11. Rahvusvaheline kodundusõpetajate kongress J. Juuno.
 12. Õpetajate organisatsioonide tegevusest ja kavatsustest.
 - a) Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu Rootsis tegevusest.
 - b) Eesti Algkooliõpetajate Ühingu tegevusest.
 - c) Eesti Kutsekooliõpetajate Ühingu tegevusest.
 13. Eesti Õpetajate Keskühingu teateid.
- Lisa: Eesti Õpetajate Keskühingu põhikiri.

